

A magyar települési önkormányzatok az államháztartási számvitelben

Kovács Árpád

DOI: https://doi.org/10.35551/PFQ_2024_3_7

A Saldo kiadásában 2024-ben jelent meg Tóth Balázs érdekes és értékes műve A magyar települési önkormányzatok az államháztartási számvitelben címmel.

Kiterjedt irodalma van annak, hogy a nemzetgazdaság sokszereplős, több száz-ezer érdeket, feladatot és nem utolsósorban értéket hordozó rendszerét a riportkészítés, beszámolás, továbbá az adatszolgáltatás egyre bonyolultabb és kifinomultabb kötelezettsége miként fogja át. Mondhatjuk, a számvitel fontos krónikása az államháztartás és annak helyi önkormányzati rendszere működésének.

A magyar települési önkormányzatok az államháztartási számvitelben című könyv a bőséges szakirodalmi választékban azért hiánypótló, újdonságnak számító alkotás, mert – noha a reform mértéke és hatása már évekkal korábban is ezt igényelte volna – a téma komplex, államtudományi összefüggésekre is kiterjedő összefoglalása a hazai publikációk körében eddig elmaradt. Tóth Balázs munkája az állammodell részeként, annak működése kontextusában mutatja be a számvitel elméleti alapjait és ismereti napjaink gyakorlatát. A szerző a szűken vett szakmai téma határait kitágítva az államvezetés, az önkormányzatok alkotmányos szerepe összefüggésében, egymásra hatásában helyezi el az államháztartási számvitel kérdéseit, és így végzi el vizsgálatukat. A pontos és kritikus elemzés jó példája annak, hogy a hatékony közszolgálat feltételezi a pénzügyi folyamatok okszerű ismeretét, a korszerű, összefüggések megértésére képes közpénzügyi és államszámviteli tudás meglétét. Meggyőződésem, a 2024-ben Saldo kiadásában megjelent, összefüggéseket láttató, táblázatokkal, kiváló illusztráló, magyarázó ábrákkal gazdag könyv már csak hiánypótló jellege miatt is számíthat érdeklődésre a szélesebb olvasóközönség körében.

A könyv első két fejezetében – indokoltan – kiemelt helye van az államháztartás helyi alrendszere működése olyan bemutatásának, amely azt az állammenedzsment-elméletekkel, kormányzati felfogásokkal összefüggésben helyezi el. Mondhatjuk, a forma és a tartalom, valamint a cél és az eszköz egysége követelményének teljesülését vizsgálja az önkormányzatok számviteli szabályai érvényesítésében. Noha a könyv címzettjei elsődlegesen a magyar helyhatóságok, és azok napi működése pénzügyi tükröképéről szól, szerte ágazóan láttatja számviteli rendszerüknek az állammenedzsmenthez, az államfelfogáshoz való kapcsolódását is. Nevezetesen azt,

hogy a számvitel egyszerre szolgálja és alakító mestere a közpénzek szabályoknak megfelelő, célszerű és eredményes felhasználásának. Érzékelteti, hogy az államháztartási gazdálkodásban, így a helyi önkormányzatok világában is, a számvitel olyan segítő eszköz, a tényeket, folyamatokat pénzügyi mutatókban kifejező „szolga”, aki egyben „úr” is. E kettős megközelítés friss gondolatai számottevő hozzáadott értékét adják Tóth Balázs munkájának.

Közismert, hogy a kormányzati irányítás felfogásával összhangban a honi államháztartási szabályozás 2014-től jelentősen átalakult. Ennek egyik fontos következménye volt, hogy a korábbi tisztán pénzforgalmi számvitel mellé az elhatárolás alapú pénzügyi számvitel lépett. A könyvben foglaltak végigkísérik a bevezetés folyamatát, reform nyomán – a „jó kormány” aktivista modelljének megfelelő – jelentősen megnövekedő pénzügyi információs bázisa létrejöttét. Ez a változás az – megfelelő felhasználói készségek és figyelem esetén – pontosabb döntéshozatalt, feszebb gazdálkodást tett lehetővé. Ugyanakkor, mint ezt Tóth Balázs munkája egyértelműen bemutatja, a korábban a nemzetközi összehasonlításban még egyszerűnek számító számviteli rendszer jelentősen bonyolultabbá vált, amelynek hatásai a számviteli apparátusok és munkájukat felhasználók növekvő képzettségi követelményeiben és munkaerő igényeiben, a helyenként nehezen teljesíthető adatszolgáltatásokban egyértelműen tükröződnek. Mindezek a tényeket és következtetéseket az államháztartási számviteli rendszer kritikai hangvételű bemutatásakor a könyv harmadik fejezete foglalja össze. A szerző értékteremtő vállalkozása itt az, hogy megállapításait az érdekeltek, a számvitel gyakorlatában közreműködők és a felhasználók, a „stakeholderok” nézőpontjából közelítve szerkeszti egységbe. Ezáltal a szabályalkotók és az alkalmazók számára olyan tükröképképet ajánl, amelynek figyelembevétele az államháztartás helyi szintjének számviteli rendszere fejlesztésében hasznos támpont lehet.

A negyedik, ötödik és hatodik fejezetek blokkja a szerző megállapításait, véleményét alátámasztó empirikus kutatásainak eredményeit, tapasztalatait mutatja be. Tóth Balázs kutatásaiban a minőségi és a mennyiségi mutatók együttesét alkalmazza. Itt különösen értékes a módszertani háttért bemutató rész, amely a téma kutatóinak adhat jelentős támpontot.

Ajánlom a könyvet mindazoknak, akik nap mint nap megpróbálják megérteni napjaink történéseit, akik a maguk világában találkoznak azokkal a pénzügyi, s vele a társadalmi kockázatokkal, amelyek áthatják életünket. A kötet külön értéke, hogy a szerző képes volt érzékeltetni egyéni látásmódját, egyszerre adva jól felépített elméleti háttérrel és napi tapasztalatot. Kitűnik írójának elkötelezett kutatói igényessége.

Az eligazodást segítő könyv segítség mindazoknak, akik többet akarnak érteni a jelenből és messzebbre látni a jövőben. Érdemes tehát kézbe venni e gondolati, szakmai tartalmában gazdag, ugyanakkor nem minden részletében könnyű olvasmányt. ■